

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ СВІТОВОГО РИНКУ СОНЯШНИКОВОЇ ОЛІЇ

**ДЕНИСЕНКО Л.С., АСПИРАНТ*,
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Розглянуто особливості та пануючі тенденції на світовому та українському ринку соняшникової олії, як універсальної культури та оцінено її переваги порівняно з іншими культурами.

The features and the prevailing trends in the global and Ukrainian market of sunflower oil as a universal culture and assessed its advantages over other cultures.

Постановка проблеми. Підставою для проведення даного дослідження є важливе значення даного продукту переробки для населення та лідируюча за обсягом експорту позиція України на світовому ринку соняшникової олії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню ринків олійних культур та продуктів їх переробки присвячені наукові праці С.М. Бойка [4], Н.А.Іванової [5], М.В. Калінчика [3], В.І.Осадчука [6], Т.В.Скорнякової [1], Б.К. Супіханова [2] та інших вітчизняних і зарубіжних вчених.

Мета дослідження. Метою даного дослідження є проаналізувати динаміку на світовому та вітчизняному ринках соняшникової олії.

Викладення основного матеріалу. Соняшникова олія є одним з основних рослинних жирів у світі. Попит на нього постійно зростає. Це зумовлено загальними причинами, характерними для зростання ринку рослинних олій, а, з іншого боку, зростає використання рослинних олій в інших цілях. Стрімкий розвиток біодизельної промисловості вимагає додаткових обсягів ріпакової, соєвої і пальмової олії, а тому харчовий сегмент постійно підвищує значення соняшникової олії [2]. На сьогодні соняшникова олія займає 95% світового ринку мастил.

Лідируючі позиції на світовому ринку соняшникової олії займають Україна, Аргентина і Росія. Частка України у світовій торгівлі соняшниковою олією оцінюється на рівні 57%, що

---

* Науковий керівник –Галушко В.П., д.е.н., професор

підтверджує одноосібне лідерство за зовнішнім продажем цього продукту, тоді як Росія займає 11% світового продажу, а Аргентина – 17% [10]. Загалом Україна експортує соняшникову олію у 88 країн, серед яких Індія, яка купує до 27% зовнішнього товарного фонду, країни ЄС - 22%, Туреччина - 12%, Єгипет - 8%, Росія - 6%.. Слід зазначити, що наша країна потрапила в когорту лідерів відносно недавно. До 1999 року її частка у світовому експорті не перевищувала 8%. Заходи державної протекціоністської політики підвищили інвестиційну привабливість галузі, що, у свою чергу, сприяло її розвитку і модернізації. У результаті вже в 2007 році майже половина обсягу соняшникової олії на світовому ринку була з України.

Таблиця 1

Світові показники динаміки на ринку соняшникової олії, млн. т*

Показник	Маркетинговий рік				
	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/2013 (лютий)	2012/2013 до 2009/2010 %
Виробництво	12,12	12,29	15,12	13,81	114
Імпорт	3,73	3,65	5,55	5,46	146
Експорт	4,49	4,58	6,43	6,22	138
Внутрішнє споживання	11,59	11,55	12,98	13,33	115

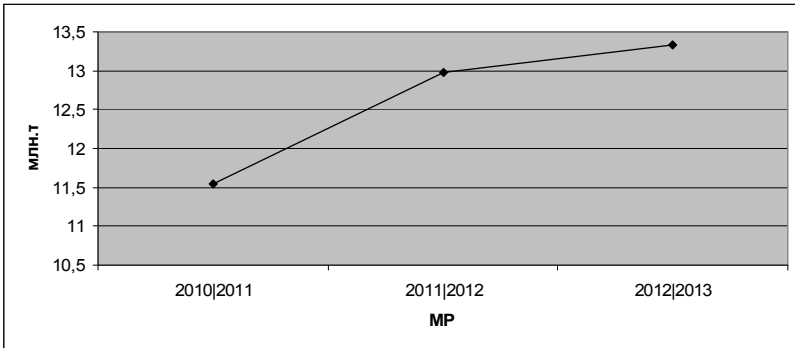
*- за даними <http://www.fas.usda.gov> [12]

Таблиця 1 показує, що обсяги виробництва соняшникової олії зросли на 15 % у 2012/2013 МР порівняно з 2008/2009 МР. Імпорт, експорт та внутрішнє споживання також мають позитивну динаміку.

За даними Мінсільгоспу США загальний обсяг виробництва олійного насіння у світі в 2011/2012 маркетинговому році становив 441,39 млн. тонн, що на 14,33 млн. тонн менше проти показника 2010/2011 МР, але на 44,69 млн. тонн більше за показник 2008/2009 МР. Станом на лютий 2012/2013 МР світове виробництво оліснасіння оцінюється в 466,87 млн. тонн [12].

У 2012-2013 МР прогнозується виробити 13,813 млн. т соняшникової олії, що на 3% менше рівня попереднього року. У тому числі в Україні буде вироблено 3,735 млн. тонн (27%), ЄС- 27 - 2,679 млн. тонн, Росії - 2,971 млн. тонн, Аргентині - 1,38 млн. тонн.

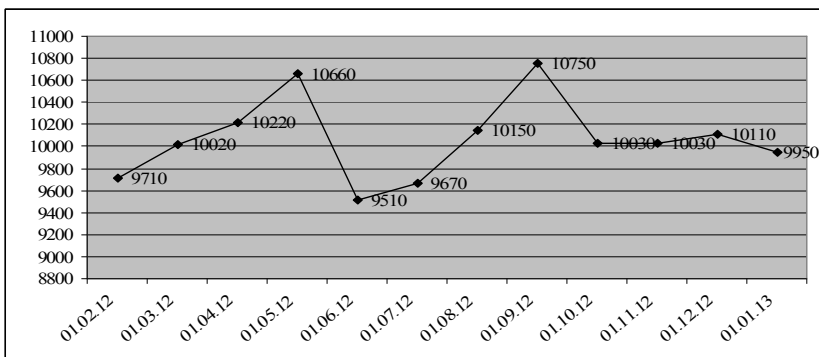
Обсяг світового споживання соняшникової олії з кожним роком зростає. У 2011/2012 МР цей показник становив близько 12,975 млн. тонн, що на 1,423 млн. тонн більше за попередній рік.

Рис. 1. Динаміка світового споживання соняшникової олії

Джерело: <http://fas.usda.gov> [12]

Цього року, за оцінками АПК - інформ, буде перероблено близько 8,4 млн. тонн насіння соняшника, що майже на 0,5 млн. тонн менше, ніж у сезоні-2011/12 [7]. При цьому, з вересня по січень (включно) українськими підприємствами було перероблено 4,1 млн. тонн насіння соняшнику. За аналогічний період 2011/12 МР було перероблено на 15% менше, а саме – 3,6 млн. тонн насіння соняшнику.

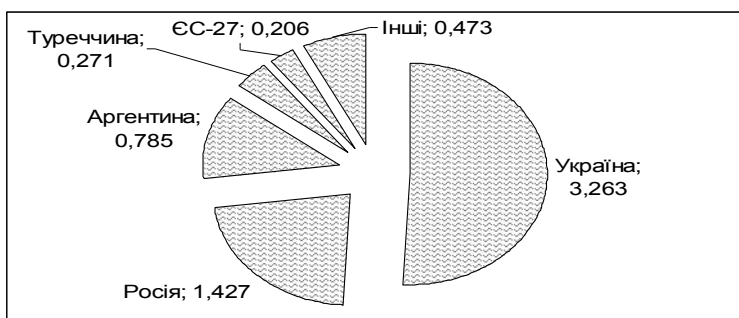

Рис. 2. Ціна попиту на соняшкову олію в Україні, грн. /т

Джерело: <http://www.agronews.ua> [8]

УПРОДОВЖ 2011-2012 МР на світових товарних біржах

спостерігалася тенденція до зростання цін на соняшник. Якщо в січні 2012 року ціни Роттердамської біржі за умовами поставки CIF становили \$540/т, то в квітні зросли вже до \$620/т. Згодом після зниження у наступні місяці досягли у серпні \$629/т. Загалом середні світові ціни 2011-2012 МР на соняшник нижчі за попередній маркетинговий рік на 13%.

Рис. 3. Найбільші експортери соняшникової олії, 2011/2012 МР

Джерело: <http://www.agro.basf.ua> [9]

Найбільшими світовими експортерами соняшникової олії, як бачимо на рис.3, є Україна (50%), Росія (22%) та Аргентина(12%).

Загалом же Україна експортує соняшникову олію до 88 країн. За підсумками 2011-2012 маркетингового року, зовнішні торгові потоки спрямовувалися до Індії, яка забезпечила майже 41% експортних обсягів України, країн ЄС – 12,9%, Єгипту – 11,6%, Алжиру – 7%.

Основними ж імпортерами соняшникової олії є країни Азії та Євросоюзу (разом на них припадає 58,5% світового імпорту).

За прогнозами, наведеними в дослідженні OECD-FAO Agricultural Outlook 2010-2019, до 2019 року світове споживання рослинних олій зростає на 30% (на 42 млн. тонн), а світовий імпорт - на 34% (на 20 млн. тонн) [11]. Це визначає перспективність даного ринку і орієнтири для виробництва рослинних олій.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Соняшник - основна олійна культура. Порівняно з іншими олійними культурами соняшник дає найбільший вихід олії з одиниць площі (750 кг/га в середньому по Україні). Соняшникова олія здатна забезпечити високу рентабельність виробництва.

Останні роки переконливо доводять, що збільшення обсягів

виробництва соняшникової олії є сталим. Тож слід очікувати позитивних тенденцій розвитку даного виду продукції як на світовому, так і на вітчизняному ринку, враховуючи те, що Україна є світовим лідером з експорту соняшникової олії.

Література.

1. Скорнякова Т.В. Експортний потенціал обробної промисловості України: управління процесом формування / Монографія. — К.: Наук. світ, 2006. — Ст. 9.

2. Супіханов Б.К. Розвиток ринків аграрної продукції / Монографія. — К.: ННЦ ІАЕ, 2009 — с.519

3. Калінчик М.В. Олієжировий під комплекс України: проблеми, аналіз, оптимізація/ М.В. Калінчик, М.М. Ільчук, А.Д. Герасименко // К.: Нічлава, 2006. 92с.

4. Бойко С.М. Політика ЄС в сфері виробництва і переробки олійних культур // Аграрна наука і освіта. — 2003. — №1-2. — С. 153-155.

5. Іванова Н.А. Ефективність виробництва товарного насіння соняшнику // Економіка АПК.— 2004. - № 6. - с. 33-37.

6. Осадчук В.І. Виробництво та регулювання ринку насіння соняшнику та продуктів його переробки / В.І. Осадчук // Економіка України. — 2009. - №12. — С.72-76

7. Інформаційно-аналітичне агенство АПК-Інформ / [Електронний ресурс].—Режим доступу : <http://www.apk-inform.com/ru/reviews/world/1014415>

8. Офіційний сайт інформаційного агентства «AgroNews» / [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://agronews.ua/node/7931>

9. Офіційний сайт ТОВ «БАСФ Т.О.В.» / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.agro.basf.ua/agroportal/ua/media/migrated/market_overview/_3.pdf

10. FAPRI-ISU 2011 World Agricultural Outlook Database / Науково-дослідний агропродовольчий інститут Університету Міссурі // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.fapri.iastate.edu/tools/outlook.aspx>

11. Food and Agricultural commodities production / Організація по продовольству і сільському господарству при ООН // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://faostat.fao.org/site/339/default.aspx>

12. United States Department of Agriculture / Зарубіжна сільськогосподарська служба міністерства сільського господарства США // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.fas.usda.gov/oilseeds_arc.asp